

3. 12. 2018

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Allografní závěť a vybrané problematické otázky

Jednou z forem závěti, kterou dle občanského zákoníku může zůstavitel pořídit pro případ své smrti, je dle ust. § 1534 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník (dále jen „OZ“) i tzv. allografní závěť. Za platnou allografní závěť se považuje taková závěť, kterou zůstavitel nenapsal vlastní rukou, ale vlastní rukou ji podepsal a před dvěma svědky současně přítomnými výslovně prohlásil, že listina obsahuje jeho poslední vůli. V souvislosti s uvedeným vymezením allografní závěti vyvstává několik problematických otázek, na které se následující článek pokouší i v souvislosti s nedávným rozsudkem Nejvyššího soudu ČR ze dne 07. 04. 2018, sp. zn. 21 Cdo 2704/2017 nalézt odpověď.

Historické okénko

Allografní závěť je institutem, který našemu právnímu řádu není nikterak cizí. Již v zákoně č. 946/1811 Sb., obecný zákoník občanský (dále jen „OZO“), v ust. § 579 byla allografní závěť vymezena následovně: *„Poslední vůli, kterou dal zůstavitel napsati jinou osobu, musí vlastnoručně podepsati. Dále musí před třemi způsobilými svědky, z nichž alespoň dva musí býti současně přítomni výslovně prohlásiti, že spis obsahuje jeho poslední vůli. Konečně musí se také svědkové podepsati s doložkou, která poukazuje na jejich vlastnost jako svědků, buď uvnitř nebo zevně, ale vždy na listině samé a nikoli snad na obálce. Není třeba, aby svědek znal obsah závěti.“*

Velmi obdobně allografní závěť vymezoval i zákon č. [40/1964](#) Sb. občanský zákoník (dnes často označován jako „SOZ“), když v ust. § 476b uváděl: *„Závěť, kterou nenapsal zůstavitel vlastní rukou, musí vlastní rukou podepsat a před dvěma svědky současně přítomnými výslovně projevit, že listina obsahuje jeho poslední vůli. Svědci se musí na závěť podepsat.“*

Z uvedeného tak lze jednoduše dovodit, že při výkladu tohoto institutu je možné užít i historické prameny, když jednotlivé podmínky platnosti allografní závěti jsou totožné.

Problematické otázky

K některým právně-problematickým otázkám souvisejícím s předkládaným institutem se v nedávné době vyjadřoval i Nejvyšší soud ČR, a to v již výše citovaném rozsudku ze dne 07. 04. 2018, sp. zn. 21 Cdo 2704/2017. Jednalo se mimo jiné i o tyto otázky:

- je nezbytné, aby svědci závěti byli osobou znalou jazyka, v němž je allografní závěť učiněna?
- v čem má spočívat výslovný projev vůle zůstavitele, že listina obsahuje jeho poslední vůli?

Následující řádky shrnují argumenty NS k předloženým otázkám, kriticky je hodnotí a tam, kde je to nezbytné, přinášejí vlastní argumentaci podpořenou odbornými názory a navrhují řešení.

Jazyk závěti a jeho znalost

NS v citovaném rozhodnutí k jazyku závěti uvedl, že: „*S ohledem na skutečnost, že u formy závěti podle ust. § 476b obč. zák. je vyžadována přítomnost svědků, musí i oni znát jazyk, v němž je závěť pořízena.*“ S uvedeným závěrem NS o nezbytnosti znalosti jazyku svědky se dle našeho názoru nelze bez dalšího ztotožnit, ostatně NS tento svůj závěr nikterak neodůvodnil.

S přihlédnutím k výše citovanému ust. § 579 OZO, kde se podává, že pro platnost allografní závěti není důležité, zda svědek obsah závěti zná, jasně vyplývá, že i za situace, kdy svědek závěti nemá žádné povědomí o tom, co je v závěti přesně napsáno, je allografní závěť platná. Martin Muzikář v jednosvazkovém komentáři k OZ dále uvádí, že: „... *listina nutně nemusí být před svědky sepisována nebo podepisována.*“[1] Svědek allografní závěti tak neosvědčuje obsah závěti, ale projev vůle zůstavitele spočívající v jeho výslovném prohlášení, že listina obsahuje jeho poslední vůli.

V takovém případě se pak uvedený závěr NS jeví jako poměrně absurdní, když svědek závěti na jednu stranu dle uvedeného nemusí vůbec vědět, co se v dané závěti píše, na druhou stranu však dle NS musí znát jazyk, ve kterém je závěť pořízena. Zastáváme tak názor, že svědek závěti nemusí „ovládat“ jazyk, ve kterém je závěť sepsána a uvedený závěr NS je tak nesprávný.

Výslovný projev vůle zůstavitele, že listina obsahuje jeho poslední vůli

NS k projevu vůle zůstavitele uvedl, že v projednávaném případě souhlasí se závěry soudu prvního a odvolacího soudu, které stanovili, že zůstavitel: „*jednoznačným, pochyby nevzbuzujícím způsobem nedal najevo, že jde o jeho poslední vůli*“.[2] Vyvstává tak otázka, v čem konkrétně má spočívat výslovný projev vůle zůstavitele.

Rozsudek NS ze dne 20. 03. 2013, sp. zn. 21 Cdo 2346/2011 k výslovnému projevu vůle zůstavitele, že listina obsahuje jeho poslední vůli vyjádřil takto: „*Ze znění § 476b ObčZ nelze důvodně dovozovat, že by zůstavitel musel před dvěma svědky současně přítomnými projevit, že listina obsahuje jeho poslední vůli, jen použitím určitých slov (vyslovením formule). Zákon zde předepisuje pouze to, aby zůstavitel v tomto směru projevil vůli výslovně, a nikoliv jen konkludentně (mlčky). Požadavku § 476b ObčZ odpovídá použití jakýchkoliv slovních výrazů, popřípadě též i obvyklých znamení, jimiž zůstavitel před dvěma svědky současně přítomnými projeví způsobem nevzbuzujícím pochybnosti to, že listina obsahuje jeho poslední vůli.*“

Komentář Františka Roučka a Jaromíra Sedláčka k ust. § 579 OZO pak stanovil, že: „*Pravíme >výslovné<, proto nestačí jen mlčky učiněný projev (např. Podpisem), ale prohlášení nemusí se státi slovy, stačí i jiné znamení, proto podle okolností stačí i kývnutí hlavou na danou otázku (Vážný 370, Gl. U. 562), zejména, přitaká-li na dotaz svědka, který vzal spis do ruky, zda to je jeho poslední vůle a zda ji podepsal, slovem >ano< (Vážný 6661), anebo prohlásí-li po přečtení listiny >je to správné< (Vážný 9871)*“[3]

Na základě výše uvedeného tak lze uzavřít, že výslovný projev vůle zůstavitele o tom, že allografní závěť obsahuje jeho poslední vůli může za určitých okolností spočívat i v pouhém pokývnutí hlavou, případně v jiném znamení, nemusí se však jednat o přesné slovní spojení, které zůstavitel musí pronést.

Závěr

Závěrem je tak nutné shrnout, že při výkladu a posuzování platnosti allografní závěti je nutné mít na paměti ust. § 1494 odst. 2 OZ: „Závět je třeba vyložit tak, aby bylo co nejvíce vyhověno vůli zůstavitele.“, které ve svém důsledku zakotvuje zásadu známou již za doby účinnosti OZO – favor testamenti spočívající ve snaze vykládat a uznat závět zůstavitele spíše jako platnou než jako neplatnou. Co se týče zmíněných problematických otázek, bude jistě zajímavé sledovat další judikaturní vývoj, neboť dle našeho přesvědčení nejsou závěry NS odpovídající platné právní úpravě a nemá oporu ani v úpravách předchozích.

Svědci allografní závěti dle našeho mínění nemusí ovládat jazyk, ve kterém je závět sepsána a zůstavitel při tomto pořízení pro případ smrti nemusí pronést speciální slovní formulí, kterou by dal jasně najevo, že listina obsahuje jeho poslední vůli, ale že za určitých okolností postačí i určité jasné znamení.

Mgr. Jan Mučka

advokátní koncipient

[HSP & Partners advokátní kancelář v.o.s.](#)

Vodičkova 710/31
110 00 Praha 1

Tel.: +420 734 363 336
e-mail: ak@akhsp.cz

[1] MUZIKÁŘ, Martin. In PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. Komentář. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2017, str. 1504.

[2] K bližším skutkovým okolnostem srov. citovaný rozsudek NS ze dne 07. 04. 2018, sp. zn. 21 Cdo 2704/2017

[3] ROUČEK, František a Jaromír SEDLÁČEK. Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl třetí, § 579, str. 123.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)
- [Jak fungují plánovací smlouvy v reálných situacích \(2. díl\)](#)
- [Nejvyšší soud a forma smlouvy o smlouvě budoucí: krok zpět v ochraně právní jistoty?](#)
- [„Za každou kauzou je živý příběh“](#)
- [Přehnaná, nebo důvodná prevence? Zajištění a utvrzení závazků v praxi](#)
- [Spoluvlastnictví a správa společné věci](#)
- [Doručování soudních písemností ze zahraničí do ČR](#)